

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет геологічний
Кафедра екологічної та інженерної геології і гідрогеології

Затверджено
на засіданні кафедри екологічної та
інженерної геології і гідрогеології
факультету геологічного
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № ___ від _____ р.)
Завідувач кафедри _____ доц. ПК. Волошин

**Силабус з навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА»,**

**що викладається в межах ОПП Екологічний менеджмент і геотуризм
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності 101 Екологія**

Назва курсу	Основи екскурсознавства
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Геологічний факультет Кафедра екологічної та інженерної геології і гідрогеології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки 101 Екологія
Викладачі курсу	Кремінь Надія Юріївна – кандидат географічних наук, доцент кафедри екологічної та інженерної геології і гідрогеології Бучацька Ганна Михайлівна – асистент кафедри екологічної та інженерної геології і гідрогеології
Контактна інформація викладачів	<i>e mail:</i> nadiya.kremin@lnu.edu.ua ; hanna.buchatska@lnu.edu.ua <i>Сторінка викладачів:</i> https://geology.lnu.edu.ua/employee/kremin-n-yu ; https://geology.lnu.edu.ua/employee/buchatska-hanna-myhajlivna вул. Грушевського, 4, кімнати 204-206
Консультації з питань навчання по дисципліні	Консультації, за необхідності, проводяться в день лекцій і практичних занять, або за попередньою домовленістю. Крім того, можливі онлайн консультації за допомогою Viber, Telegram, Zoom, Teams, електронну пошту або інші ресурси. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або телефонувати.
Сторінка курсу	https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=2535
Інформація про курс	Курс спрямований на формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок щодо основ екскурсознавства. Дисципліна надає загальне уявлення про методи та прийоми екскурсійної діяльності, розкриває особливості організації та проведення екскурсії, вимоги до професійної майстерності екскурсовода, сучасний стан ринку екскурсійних послуг
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Основи екскурсознавства” є вибірковою дисципліною зі спеціальності 101 Екологія для освітньо-професійної програми “Екологічний менеджмент і геотуризм”, яка викладається у другому семестрі обсягом 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Мета дисципліни “Основи екскурсознавства” – забезпечити теоретичну та практичну підготовку студентів з екскурсійної діяльності. Лекційний курс містить програмно-нормативні основи екскурсійної справи в Україні, основні закономірності розвитку екскурсійного та музейного туризму в Україні, науково-методичні основи екскурсознавства. Практичні заняття спрямовані на закріплення теоретичного матеріалу, викладеного під час лекцій. Студенти повинні навчитися на практиці використовувати методику організації екскурсій та проведення туристських маршрутів. Цілі дисципліни – формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок щодо сучасних аспектів екскурсійної справи; особливостей використання екскурсійних прийомів показу і розповіді на практиці з акцентом на професійну майстерність екскурсовода
Література для вивчення дисципліни	Основна література 1. Бабарицька В. К., Короткова А. Я., Малиновська О. Ю. Екскурсознавство і музеєзнавство : навч. пос. Київ : Альтерпрес, 2007. 464 с. 2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС., 2016. 248 с. 3. Герасименко В. Г. Організація надання туристичних послуг : навч. пос. Одеса : Атлант, 2014. 244 с.

4. Голубнича С. М. Основи екскурсійної справи : навчальний посібник. Донецьк, 2003. 156 с.
5. ГОСТ 28681.1-95 Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг.
6. ГОСТ 28681.2-95 «Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристические услуги. Общие требования».
7. ГОСТ 28681.3-95 «Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов».
8. ДСТУ EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT) Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів
9. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навч. пос. Київ :Альтпрес, 2003. 104 с.
10. Мальська М. П., Худо В. В., Занько Ю. С. Організація туристичного обслуговування: підручник Київ : Знання, 2011. 275 с.
11. Писаревський І. М., Погасій С. О., Покоłodна М. М. Організація туризму : підручник. Харків : ХНАМГ, 2008. 541 с.
12. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 180 с.
13. Федорченко В. К., Костюкова О. М., Дьорови Т. А., Олексійко М. М. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посібник. Київ : «Кондор», 2004. 166 с.
14. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство. Навчальний посібник. Київ : «Кондор», 2004. 204 с.

Додаткова література

15. Альтгайм Л. Б. Основи музейної та екскурсійної діяльності. Курс лекцій. Тернопіль, 2007. 113 с.
16. Бокотей А. А. Інноваційні впровадження в природничих музеях Швейцарії та Австрії. Наукові записки Державного природознавчого музею. 2014. Вип. 30. С. 41-50.
17. Вітрик І. С., Коцар Л. О. Театралізована екскурсія: два підходи. Вісник Одеського історико-краєзнавчого музею. 2016. №5. С.29-32.
18. Герасименко В. Г., Галасюк С. С. Ліцензування туристичної діяльності в контексті міжнародного досвіду. Журнал європейської економіки: науковий журнал. 2011. Том 10 (№4). С.402-414.
19. Гохстрат Е., Гейн А. В. Теорія навчання Девіда Колба в музеї: Мрійник, Мислитель, Прагматик, Діяч : наук.- попул. вид. Пер. з голландської Наталії Карпенко. Київ, 2015. 96 с.
20. Зінченко В. А. Екскурсіологія як туризмологічна наука. Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки. 2010. Випуск 8. С.211-223.
21. Коротун С. І., Яковишина М. С. Формування навчально-пізнавальної мотивації засобами сучасної екскурсійної діяльності. Університет і школа: перспективи співпраці : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Рівне, 19-21 квіт. 2018 р. Рівне : НУВГП, 2018. С. 38–40. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/9923/>
22. Покоłodна М. М., Приходько М. Д. Новітній тренд екскурсійних послуг: екскурсії на гастрономічну тематику. Практика і перспективи розвитку еногастрономічного туризму: світовий досвід для України : матер. Між. наук.-практ. конф., 17 трав. 2018 р. Київ : НУХТ, 2018 р. С. 53-55.
23. Удовиченко І. В. Музейна педагогіка: теорія і практика : науково-методичний посібник. Київ : Логос, Національний музей історії України, 2017. 72 с.
24. Beck, L. And T.T. Cable. 2002. Interpretation for the 21st century: fifteen

	<p>guiding principles for interpreting nature and culture, 2nd edition. Sagamore publishing, champaign, Illinois, USA.</p> <p>25. Iastremska O. Syllabus of the academic discipline «Organization of Tourism: the Fundamentals of the Excursion Activity, the Fundamentals of the Animation Activity» for students of training direction 6.140103 «Tourism» of all forms of study Kharkiv : Publishing House of S. Kuznets KhNUE, 2014. 34 p.</p> <p>Інтернет ресурси</p> <p>26. Закон України про туризм : веб-сайт. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80</p> <p>27. Інтерпретація культурної спадщини: Американський досвід для української практики URL: http://www.prostir.museum/ua/post/28593</p> <p>28. Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1344-04</p> <p>29. Туризм. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України : веб-сайт. URL: http://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=4268f55c-fec7-4d63-b4d3-1a0311a7297b&tag=Turizm</p> <p>30. Overtourism. Responsible travel. URL: https://www.responsibletravel.com/copy/what-is-overtourism</p> <p>31. The Transformational Travel Council. URL: https://www.transformational.travel/</p> <p>32. Tourism for Sustainable Development Goals. URL: http://tourism4sdgs.org/</p> <p>33. Tourism Statistics. URL: https://www.e-unwto.org/toc/unwtotfb/current</p> <p>34. UNWTO Tourism Highlights. URL: https://www.e-unwto.org/</p>
Тривалість курсу	150 годин
Обсяг курсу	64 години аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 32 годин практичних занять та 86 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – методи екскурсійної діяльності; – основні законодавчі і нормативно-правові акти у сфері туризму, які регулюють сферу організації екскурсійної діяльності в Україні; – класифікацію туристичних турів; – етапи проведення екскурсії; – завдання гід-екскурсовода під час екскурсії; – основні заходи безпеки під час організації екскурсійної діяльності. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проектувати процес обслуговування туристів за окремими етапами надання послуги, використовуючи існуючі технології; - розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб індивіда на підставі знань екскурсійних ресурсів рекреаційного комплексу, культури, релігії рекреанта, існуючих технологій розробки екскурсійної програми; - контролювати дотримання програм перебування, протокольних заходів, правильність оформлення турдокументації, правильність бронювання та оформлення послуг; - працювати у складі творчої групи над створенням нової екскурсії; - застосовувати окремі методичні прийоми ведення екскурсії; - застосовувати техніку ведення екскурсії.
Ключові слова	Екскурсія, прийом показу, прийом розповіді, методика екскурсії, портфель екскурсовода, маршрут, екскурсовод, екскурсанти
Формат курсу	Очна (денна) форма

	Проведення лекцій, практичних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Подано нижче у табличній формі СХЕМА КУРСУ*
Підсумковий контроль, форма	ЗАЛІК в кінці II семестру
Пререквізити	Передумовою для вивчення курсу є знання із дисциплін: “Методологія та організація наукових досліджень”, “Стратегії сталого розвитку”, “Концепції сучасного екологічного геотуризм”
Навчальні методи та техніки, які будуть використані під час викладання курсу	Лекційна форма навчання: - проведення лекцій з використання мультимедійного забезпечення; - дискусія, бесіда, ілюстрація, демонстрація. Практичне заняття: - доповідь, відповідь, обговорення; - підготовка презентації
Необхідне обладнання	Мультимедійне обладнання. Програми: Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Microsoft Office PowerPoint.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховують за таким співвідношенням: • практичні заняття: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50; • контрольні заміри (тести): 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20. • 30% семестрової оцінки за підсумкове опитування (тестування Moodle); максимальна кількість балів 30 • залік буде виставлено шляхом сумування балів, які одержав студент впродовж семестру. Підсумкова максимальна кількість балів 100
Питання до заліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання дисципліни «Основи екскурсознавства». 2. Загальні поняття та визначення наукової дисципліни. 3. Функції екскурсії. 4. Ознаки екскурсії. 5. Екскурсознавство як наука. 6. Зв'язок екскурсознавства з іншими дисциплінами. 7. Основні критерії класифікації екскурсій. 8. Класифікація екскурсій за змістом 9. Класифікація екскурсій за іншими ознаками 10. Основні етапи розробки екскурсії 11. Картка (паспорт) екскурсійного об'єкту 12. Портфель екскурсовода” 13. Екскурсійний маршрут 14. Контрольний текст 15. Екскурсійна документація 16. Технологічні фази екскурсії 17. Поняття показу 18. Техніка екскурсійного показу 19. Методичні прийоми показу 20. Методичний прийом руху 21. Розповідь під час екскурсії 22. Вимоги до розповіді 23. Методичні прийоми розповіді 24. Знайомство екскурсовода з групою. 25. Робота екскурсовода в автобусі. 26. Пересування екскурсантів на маршруті.

	<ol style="list-style-type: none"> 27. Розташування групи біля об'єкта. 28. Дотримання часу проведення екскурсії 29. Паузи в екскурсіях 30. Відповіді на запитання екскурсантів і зворотний зв'язок 31. Реакція на непередбачені події 32. Показ «портфеля екскурсовода» 33. Фактори небезпечності під час екскурсії 34. Державні гарантії щодо перебування туристів на території України 35. Поширені нещасні випадки під час екскурсійних подорожей 36. Інструкція з техніки безпеки під час екскурсії 37. Вимоги до екскурсовода. Складові професійної майстерності екскурсовода. 38. Кваліфікаційні вимоги до професії екскурсовод. 39. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу. 40. Особистість екскурсовода. Вміння і навички екскурсовода. Мова й жести екскурсовода. Підготовка екскурсовода до проведення екскурсії. 41. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода. 42. Основні поняття музеєзнавства. 43. Класифікація музеїв. Типи й профілі музеїв. 44. Особливості проведення екскурсій в музеях. 45. Поняття “екскурсійна діяльність” та її місце на ринку туристично-екскурсійних послуг 46. Характеристика ринку екскурсійних послуг для організації екскурсійної діяльності 47. Схема функціонування ринку екскурсійних послуг 48. Організація екскурсійної діяльності в Україні
Опитування	Опитування студентів проводиться в усній формі, у формі бесіди, у формі тестування за допомогою системи Moodle

Схема курсу “ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА”

Тиж-день	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	К-ть год.
1	Тема 1. Предмет, завдання, загальні поняття і визначення: Предмет і завдання дисципліни «Основи екскурсознавства». Загальні поняття та визначення наукової дисципліни. Функції екскурсії. Ознаки екскурсії. Екскурсознавство як наука. Зв'язок екскурсознавства з іншими дисциплінами.	Лекція	2
2-3	Тема 2. Класифікація екскурсій. Основні критерії класифікації екскурсій. Класифікація екскурсій за змістом. Класифікація екскурсій за іншими ознаками	Лекція	4
4	Тема 3. Технологія розробки екскурсії: Основні етапи розробки екскурсії. Картка (паспорт) екскурсійного об'єкту. “Портфель екскурсовода”. Екскурсійний маршрут. Контрольний текст. Екскурсійна документація	Лекція	2
5	Тема 4. Технологічні основи проведення екскурсії. Методика екскурсійного показу: Технологічні фази екскурсії. Поняття показу. Техніка екскурсійного показу. Методичні прийоми показу. Методичний прийом руху	Лекція	2
6	Тема 5. Методичні прийоми розповіді: Розповідь під час екскурсії. Вимоги до розповіді. Методичні прийоми розповіді	Лекція	2
7	Тема 6. Організаційно-технологічні вимоги щодо проведення екскурсій. Знайомство екскурсовода з групою. Робота екскурсовода в автобусі. Пересування екскурсантів на маршруті. Розташування групи біля об'єкта. Дотримання часу проведення екскурсії Паузи в екскурсіях. Відповіді на запитання екскурсантів і зворотний зв'язок. Реакція на непередбачені події. Показ «портфеля екскурсовода»	Лекція	2
8	Тема 7. Безпека екскурсійної подорожі. Фактори небезпечності. Державні гарантії щодо перебування туристів на території України. Поширені нещасні випадки. Інструкція з техніки безпеки	Лекція	2
9	Тема 8. Професійна майстерність та особистість екскурсовода: Вимоги до екскурсовода. Складові професійної майстерності екскурсовода. Кваліфікаційні вимоги до професії екскурсовод. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу. Особистість екскурсовода. Вміння і навички екскурсовода. Мова й жести екскурсовода. Підготовка екскурсовода до проведення екскурсії. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода.	Лекція	2
10	Тема 9. Основні поняття музеєзнавства. Екскурсійна діяльність в музеях. Основні поняття музеєзнавства. Класифікація музеїв. Типи й профілі музеїв. Особливості проведення екскурсій в музеях.	Лекція	2
11	Тема 10. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку екскурсійних послуг. Поняття “екскурсійна діяльність” та її місце на ринку туристично-екскурсійних послуг. Характеристика ринку екскурсійних послуг для організації екскурсійної діяльності. Схема функціонування ринку екскурсійних послуг. Організація екскурсійної діяльності в Україні	Лекція	2
1,2	1. Екскурсознавство: предмет, основні поняття, історія виникнення.	Практична робота	4
3,4	2. Екскурсійний метод пізнання. Вимоги екскурсійної методики.	Практична робота	4
5,6	3. Технологія підготовки нової екскурсії. Етапи 1-3: визначення теми, мети та завдань екскурсії; відбір і вивчення літературних та інших джерел; відбір і вивчення екскурсійних об'єктів.	Практична робота	4
7/9	4. Технологія підготовки нової екскурсії. Етапи 4-5: складання маршруту; об'їзд (обхід) маршруту.	Практична робота	6
10, 11	5. Технологія підготовки нової екскурсії. Етапи 6-7: складання контрольного тексту; комплектація «портфеля екскурсовода».	Практична робота	4
12/ 14	6. Технологія підготовки нової екскурсії. Етапи 8-10: визначення методичних прийомів проведення екскурсії; складання технологічної карти; проведення пробної екскурсії.	Практична робота	6

Тиж- день	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	К-ть год.
15, 16	7. Найвідоміші музеї світу та України.	Практич- на робота	4
1	1. Сучасний стан розвитку теорії екскурсознавства	Самостій- на робота	4
1	2. Організація екскурсійної діяльності на ринку рекреаційно-туристичних послуг	Самостій- на робота	4
2	3. Форми та напрями екскурсійного обслуговування туристів	Самостій- на робота	4
2	4. Формування потреб населення та туристів в екскурсійних послугах	Самостій- на робота	4
3	5. Основні ринки екскурсійних послуг в Україні	Самостій- на робота	4
3	6. Еволюція поняття «екскурсія»	Самостій- на робота	4
4	7. Оглядові та тематичні екскурсії у місті Львові	Самостій- на робота	4
4	8. Інформаційні технології проектування екскурсійних послуг	Самостій- на робота	4
5	9. Розробка та презентація проекту екскурсії за історичною тематикою	Самостій- на робота	4
6	10. Розробка та презентація проекту оглядової екскурсії по місту Львову	Самостій- на робота	4
7	11. Особливості застосування екскурсійних прийомів на транспортних екс- курсіях	Самостій- на робота	4
8	12. Розробка форм та методів проведення пішохідної екскурсії	Самостій- на робота	4
9	13. Найвідоміші музеї світу	Самостій- на робота	4
10	14. Найвідоміші музеї України	Самостій- на робота	4
11	15. Створення та впровадження анімаційної програми у діяльність істори- ко-краснавчого музею	Самостій- на робота	4
12	16. Створення та впровадження анімаційної програми у діяльність літера- турного музею	Самостій- на робота	4
13	17. Інтерпретація природної та культурної спадщини в екскурсійній діяль- ності	Самостій- на робота	4
14	18. Нічні екскурсії містом Львовом	Самостій- на робота	4
15	19. Науково-популярні екскурсії як інноваційний інструмент формування туристичної привабливості регіону	Самостій- на робота	4
16	20. Формування пізнавальної мотивації засобами екскурсійної діяльності	Самостій- на робота	4
1/ 16	Підготовка до аудиторних та практичних занять (опанування попереднього лекційного матеріалу)	Самостій- на робота	3
1/ 16	Підготовка до поточного тестування	Самостій- на робота	3